

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Korleis redusere prisen på grovfôr – tiltak som monnar

Lam 2020, 3.3.2020, Tromsø

Håvard Steinshamn, Jan Karstein Henriksen, Geir Næss,
Finn Walland, Eystein Ystad

Det vi ønsker å finne ut er:

- Kva er effekten av viktige driftsfaktorar og driftsval på kostnaden av å produsere og utnytte grovfor?
- Kva er dei viktigaste faktorane for å betre økonomien?

Dyrking

Foto: NIBIO

Pløying

Foto: NIBIO

Harving

Foto: NIBIO

Såing

Kalking

Foto: J.K. Henriksen

Direktesåing

Foto: M. Höglind

Direktesåing

Foto: NIBIO

Tromling

Foto: J.K. Henriksen

Sprøyting

Foto: NIBIO

Gjødselspreiing

Foto: J.K. Henriksen

Gjødselspreiing

Foto: J.K. Henriksen

Kunstgjødse

Hausting/lagring

Lagring

- Rundballer
  - Jordekant
  - Platting
- Tårnsilo
- Plansilo

Slått

Vending/raking

Pressing og pakking

Pressing

Pakking

Snittelessvogn

Finsnitter

Foto: R. Bergslid

Sjølgående finsnitter

Utføring

	Rundballelinje				Plansilolinje				Tårnsilolinje			
	R1	R2	R3	R4	P1	P2	P3	P4	T1	T2	T3	T4
UTTAK												
Spyd for frontlaster	■	■	■	■								
Blokkuttaker					■	■	■	■				
Fylltømmer											■	
Silotalje m/ grabb									■	■		■
BEHANDLING I FÔRSENTRAL												
Stripping	■	■	■	■								
Deling	■		■									
Siloriver								■		■		
Rundballereservoar	■											
Rundballekutter	■		■									
Fullfôrmikser, stasjonær		■				■					■	
Fullfôrmikser, for traktor				■			■					
Transport med talje												■
UTFØRING												
Fôrutlegger	■				■				■			
Båndfôring i taket		■				■					■	
Minilaster			■							■		
Traktor med fullfôrvogn				■			■					
Islandskasse												■
Rullende fôrbrett								■				
HÅNDTERING PÅ FORBRETET												
Manuelt	■	■	■		■	■			■	■	■	
Skyverobot				■			■					

Grovfôrøkonomi NLR/TINE» - Bygd inn agronomiske sammenhengar

- **Avling**
  - gjødsling, engtype, engår, tal slåttar per år
- **Gjødseleffekt av husdyrgjødsel**
  - spreiemåte og tørrstoff
- **Hauste- og lagringstap**
  - slåmaskin, raking, kløvermengd, lagringsmåte, tørrstoff
- **Fôrkvalitet**
  - engtype og tal slåttar per år
- **Gjæringskvalitet av surfôr**
  - type ensileringsmiddel
- **Fôrbehov og fôropptak**
  - Gjæringskvalitet, fordøyelegheit, fôreiningskonsentrasjon, fiber, andel gjenvekst, kløver
  - Fôrbehov-«Nortura sauefôring»

Eksempelbruk sauebruk – fjellbygd Sør-Noreg

- 170 vf sau, 25% påsett
- Norsk kvit
- Nok grovfôr
- Vinterfôr
  - Innsett 10. oktober
  - Lamming 20 april
  - Beiteslipp 10. mai
- Gj. snitt 2 lam per søye
- Søyer 80 kg og påsettlam 45 kg ved innsett
- Tilvekst påsettlam 175 g/dag
- Tilvekst lam 300 g/dag

Eksempelbruk sauebruk – fjellbygd Sør-Noreg

- Gj. snitt kjøreavstand: 3km
- 5 år eng og 2 slåtter per år
- Gjenlegg i grønfôr
- Gjødsling 18 kg N /daa og år
- Husdyrgjødsel med 6m³ fanevogn
100% eige
- Maskiner til jordarbeiding,
gjødsling, slått og rundballing 50%
eige
- Slåmaskin 3 m, med krimper
- 1 rotors rive
- Rundballer med kombipresse
- 30% TS i graset ved ensilering
- IMEK: Rundballeriver takhengt i skinne
- Timepris: 200 kr

NB! Jord i god hevd og ellers 'god' drift

‘Scenarioanalyser’ – Eksempelbruk fjellbygd Sør-Noreg

Engdyrking

- Engtype=frøblanding
- Engomlaup=tal engår før fornying

Husdyrgjødselhandtering

- Eie eller leie

Hausting og konservering

- Eie eller leie
- TS i graset

Innandørsmekanisering

- Manuell utfôring, Fôrhekk

Engdyrking

Engtype

- Timotei
- Timotei, engsvingel
- Gras-kløvereng

Slåttar

- 2 slåttar per år

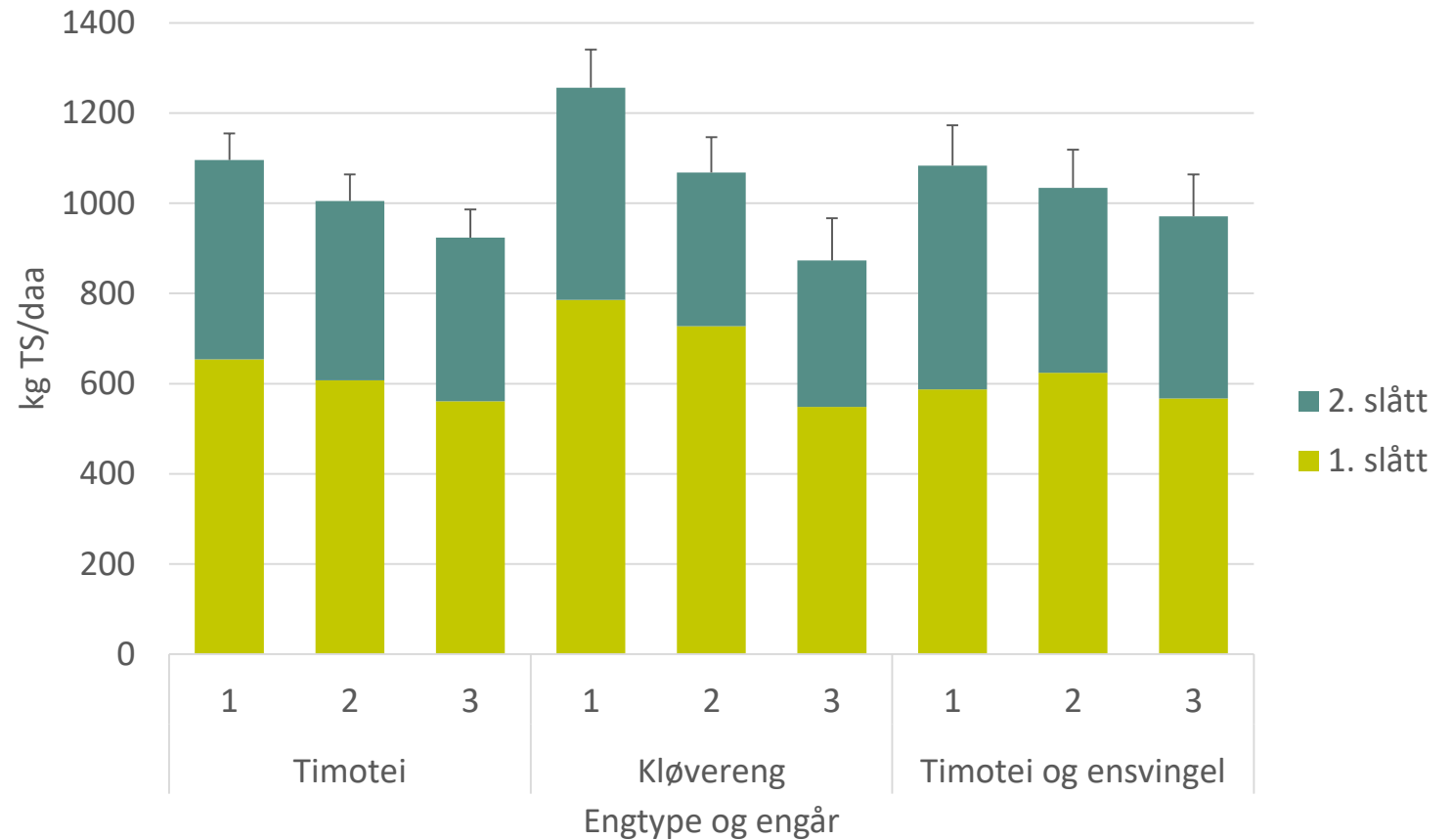
N gjødsling

- 'Normal' for regionen

Engår

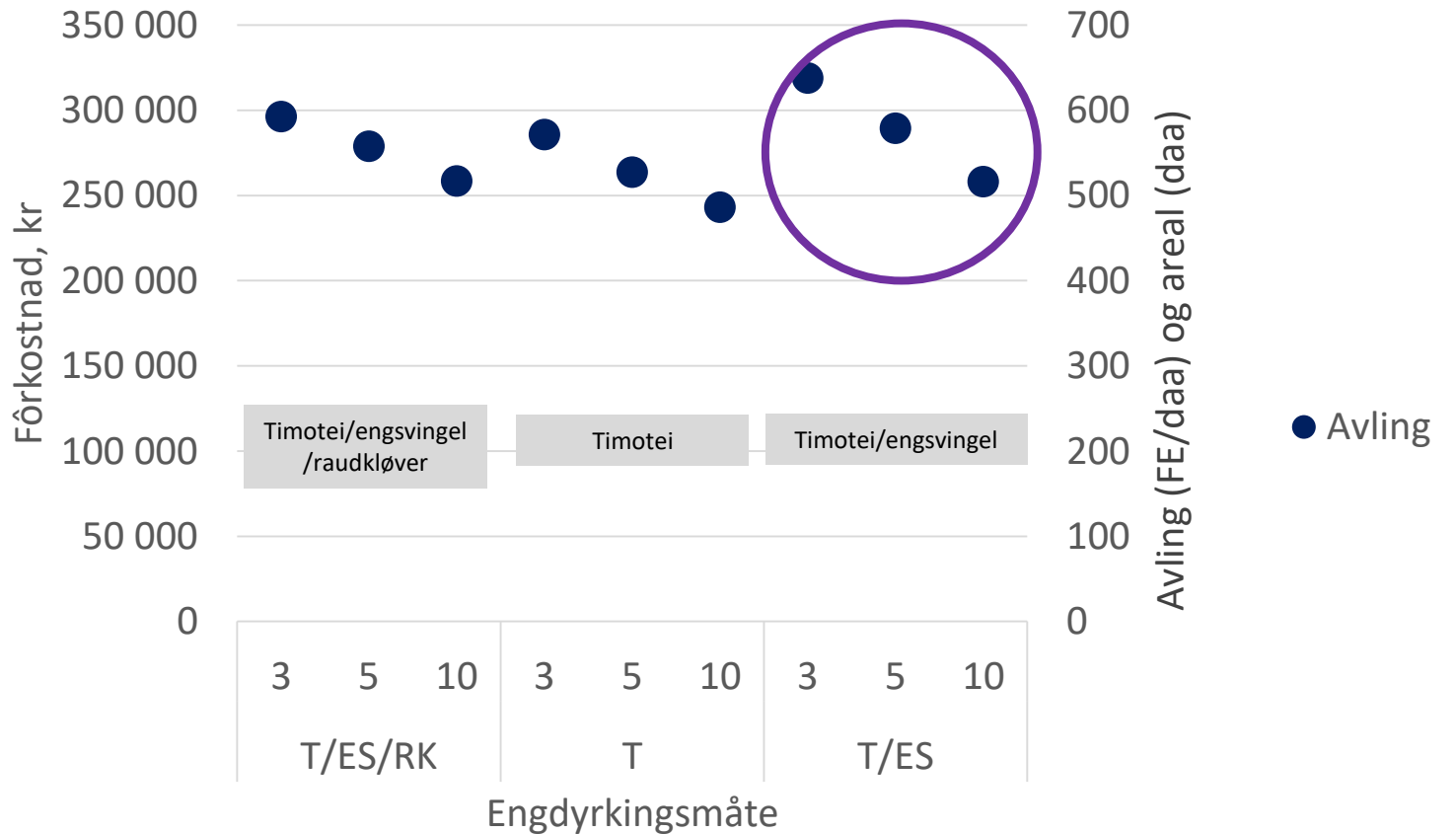
- 3 engår
- 5 engår
- 10 engår

- Avlingstal basert på forsøksdata frå forsøksstasjonen Løken
- Avling i praksis er sett til 75% av forsøksavling
- 4.-6. engår: 87% av engavling i 3. engår
- 7.-10. engår: 78% av engavlinga i 3. engår

- Avling er årsavlinga som vegd middel over alle engår
- Avlinga er størst med timotei/engsvingel
- Avlinga går ned med engalder

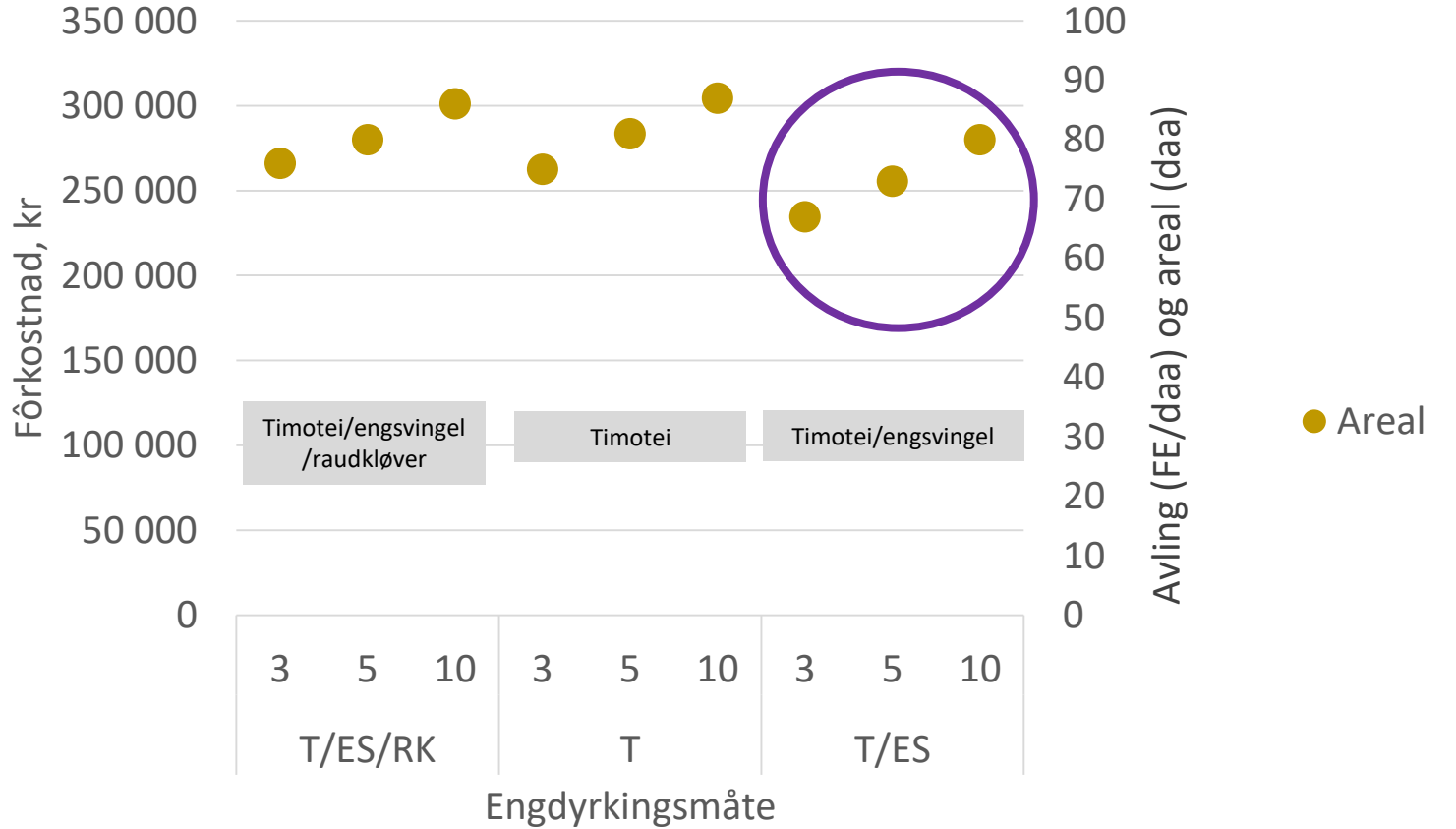
Engdyrking – avling

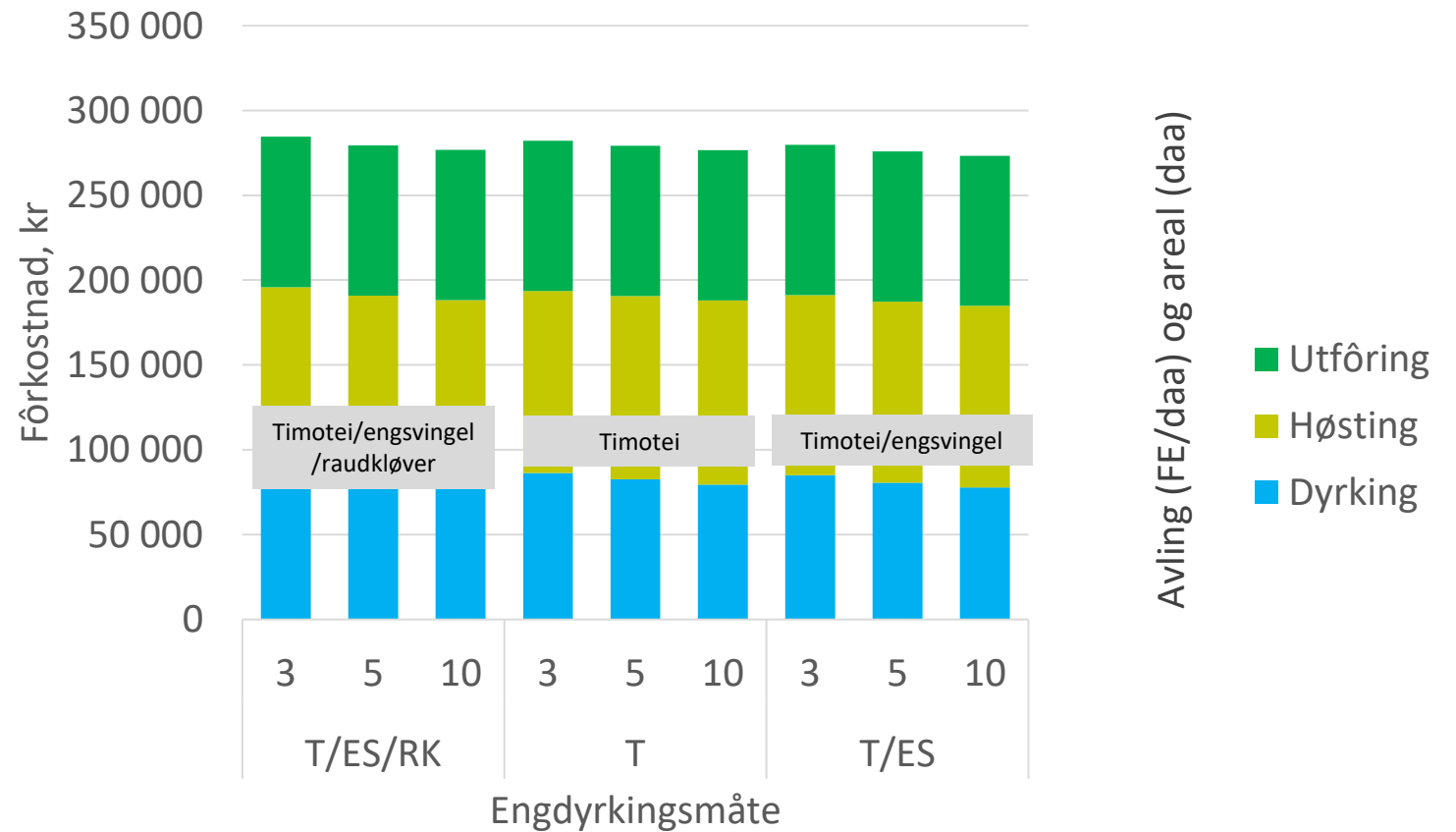
- Arealbehovet aukar med engalder
- Arealbehovet minst med timotei/engsvingel

Engdyrking – arealbehov

- Liten effekt av engtype
- Langvarig eng er litt billigare
- Dyrking står for ca. 30%, hausting 40%, utfôring 30% av grovfôrkostnadene

Engdyrking – grovfôrkostnad

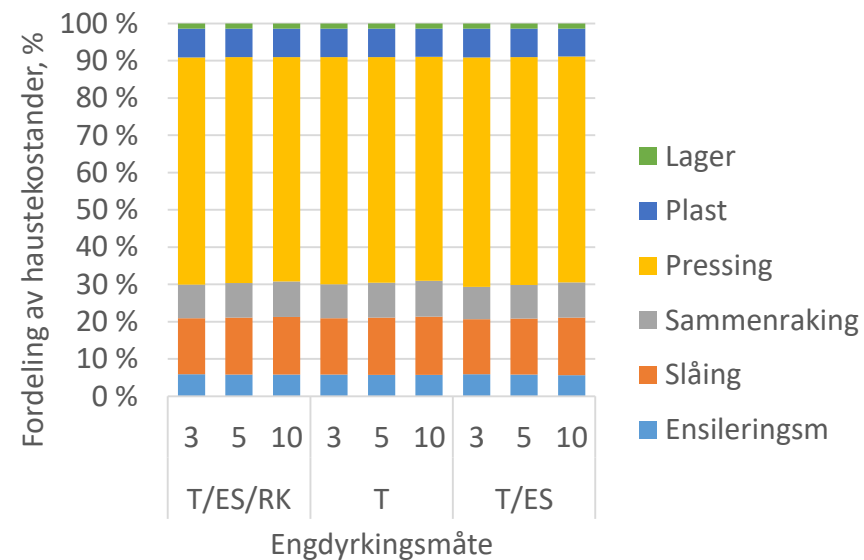
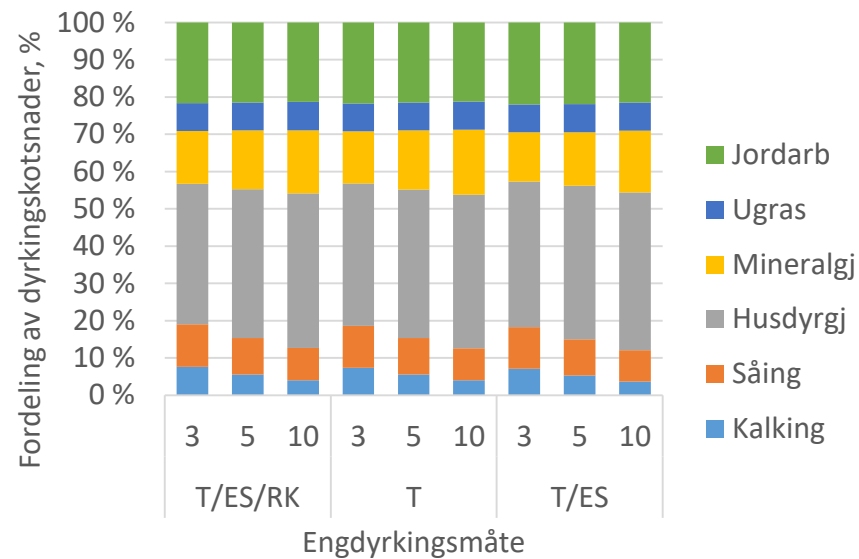

Dyrkingskostnader

1. Husdyrgjødsel
2. Jordarbeiding
3. Mineralgjødsel
4. Såing

Haustekostnader

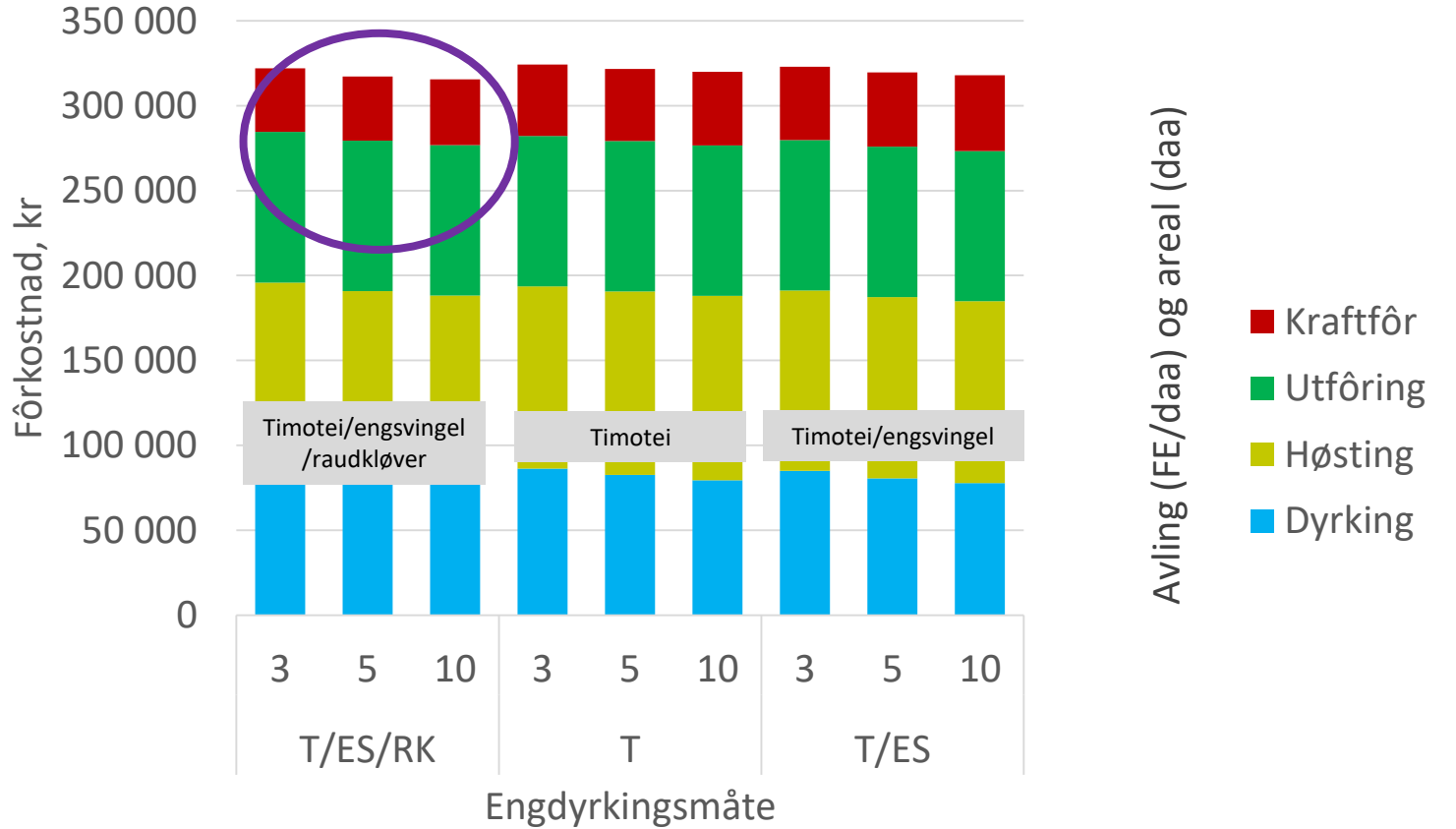
1. Pressing
2. Slåing
3. Raking
4. Plast

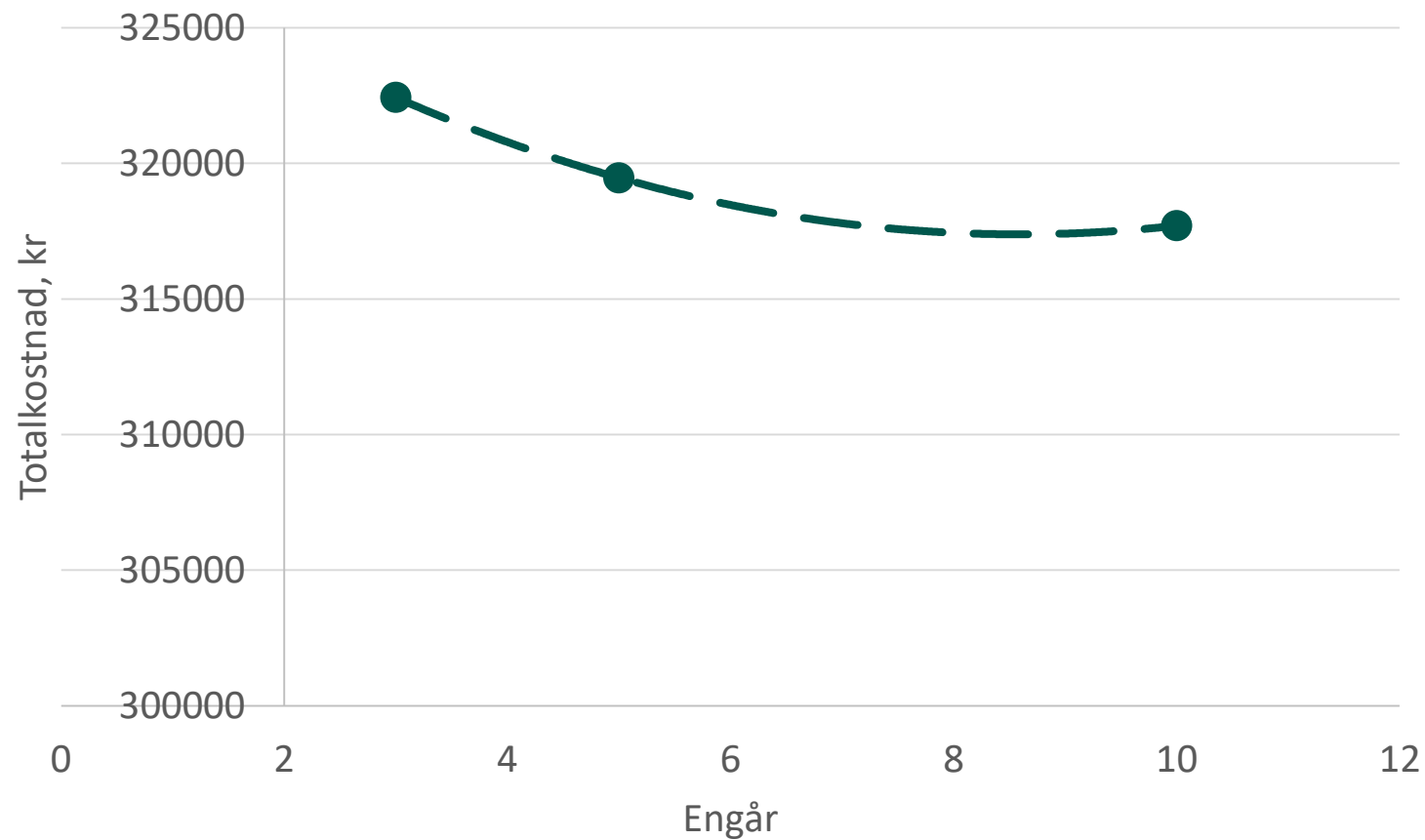
- Kraftfôrbehovet er avhengig av engtype
- Blandingseng gir minst totalkostnad
- Totalkostnad avtek med engalder

Engdyrking – totalkostnad

- Totalkostnaden går med engalder, men det er liten effekt ut over 5 engår

Engdyrking – totalkostnad

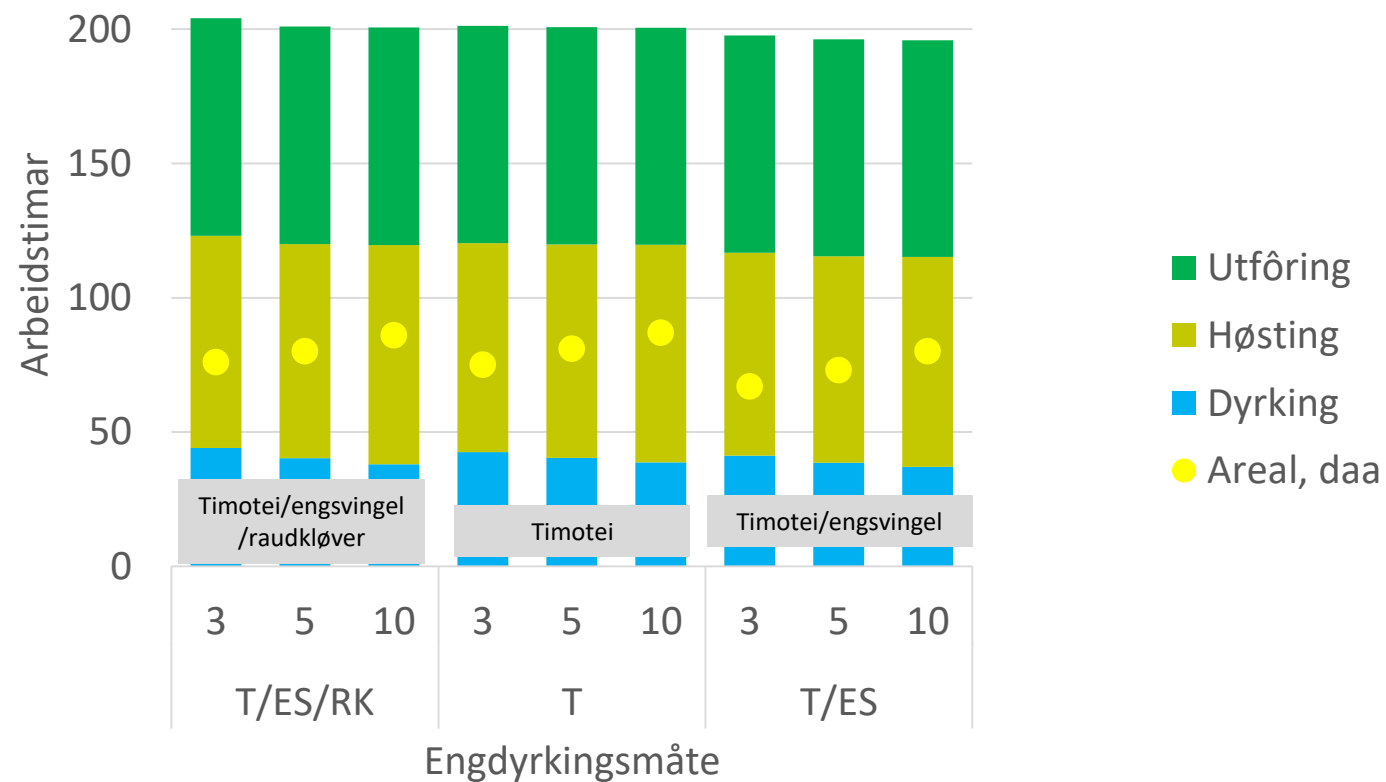
Arbeidstida går ned med

- aukande avling
- tal engår

Fordeling av arbeidstid

- Dyrking 20%
- Hausting 40%
- Utfôring 40%

Engdyrking – arbeidstid

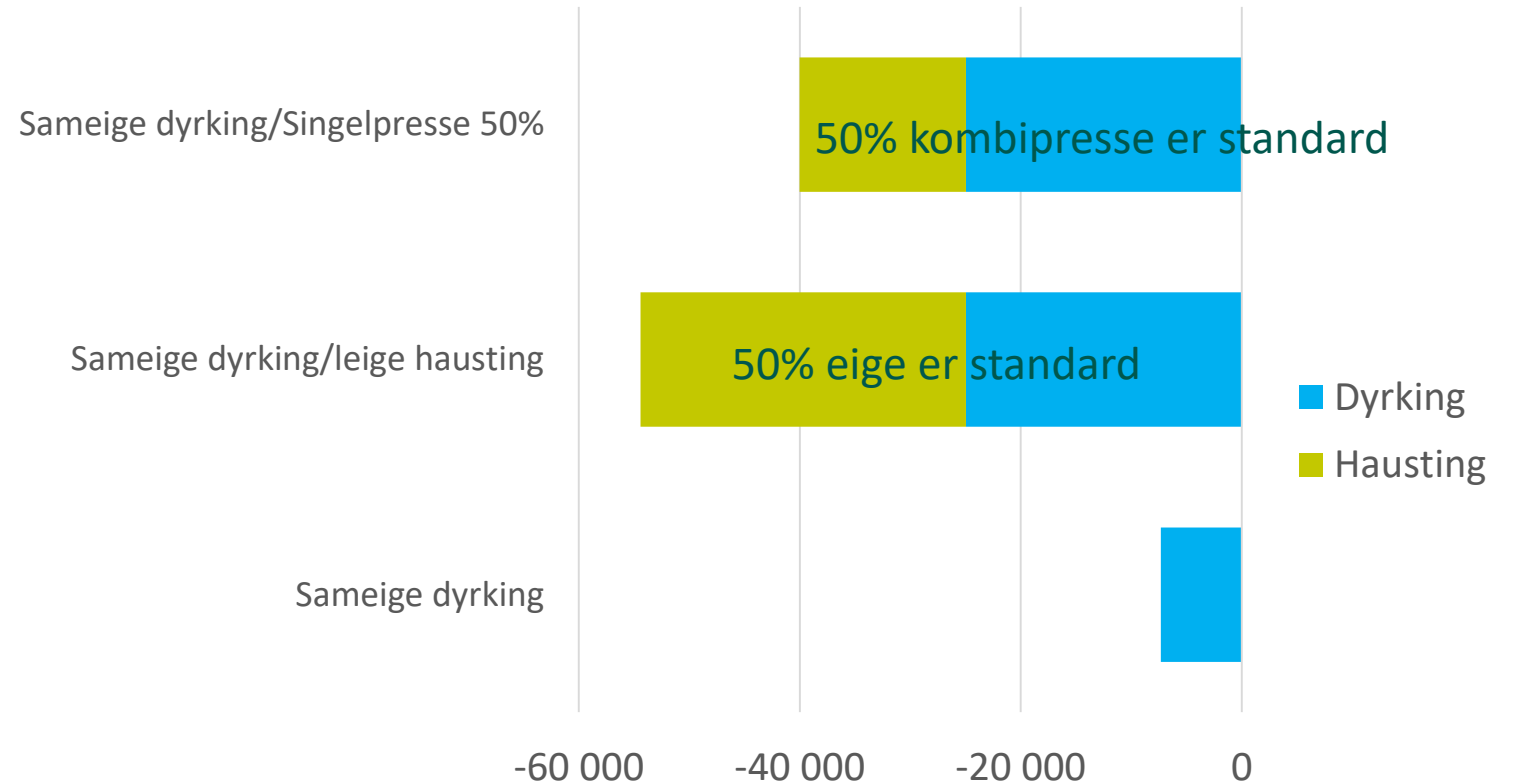

Standard er sameige av reiskap, men eige husdyrgjødsepreiar

- Sparer 7000 kr gjødselspreiar i sameige
- Sparer 54 000 kr ved å leige jordarbeiding og alt haustearbeid
- Sparer 40 000 kr ved å leige jordarbeiding og ha singelpresse i sameige

Leige og sameige

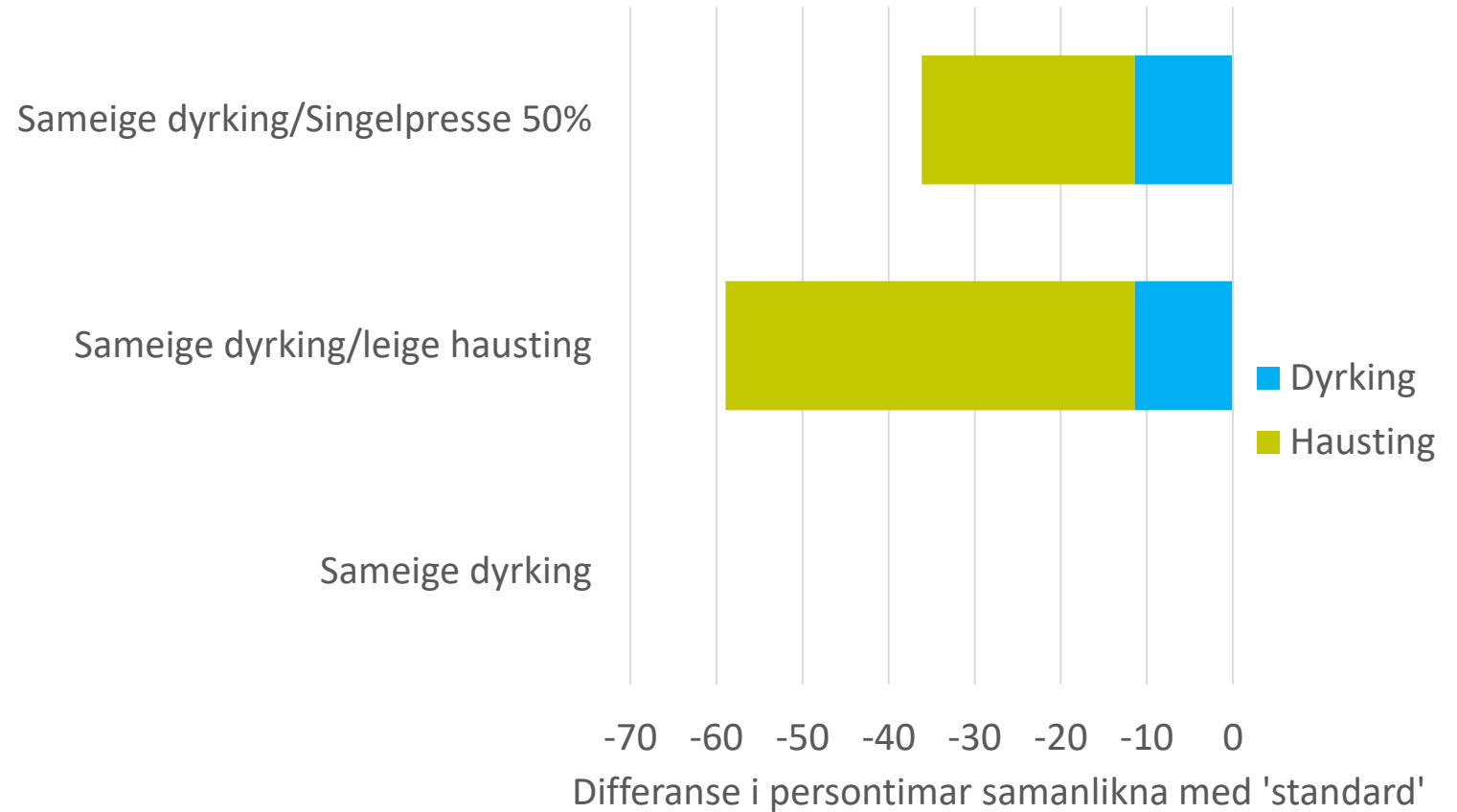

Differanse i grovfôrkostnadar samanlikna med 'standard', kroner

Reduserer arbeidstida med

- 29% ved leige jordarbeiding og alt haustearbeid
- 18% ved leige jordarbeiding og ha singelpresse i sameige

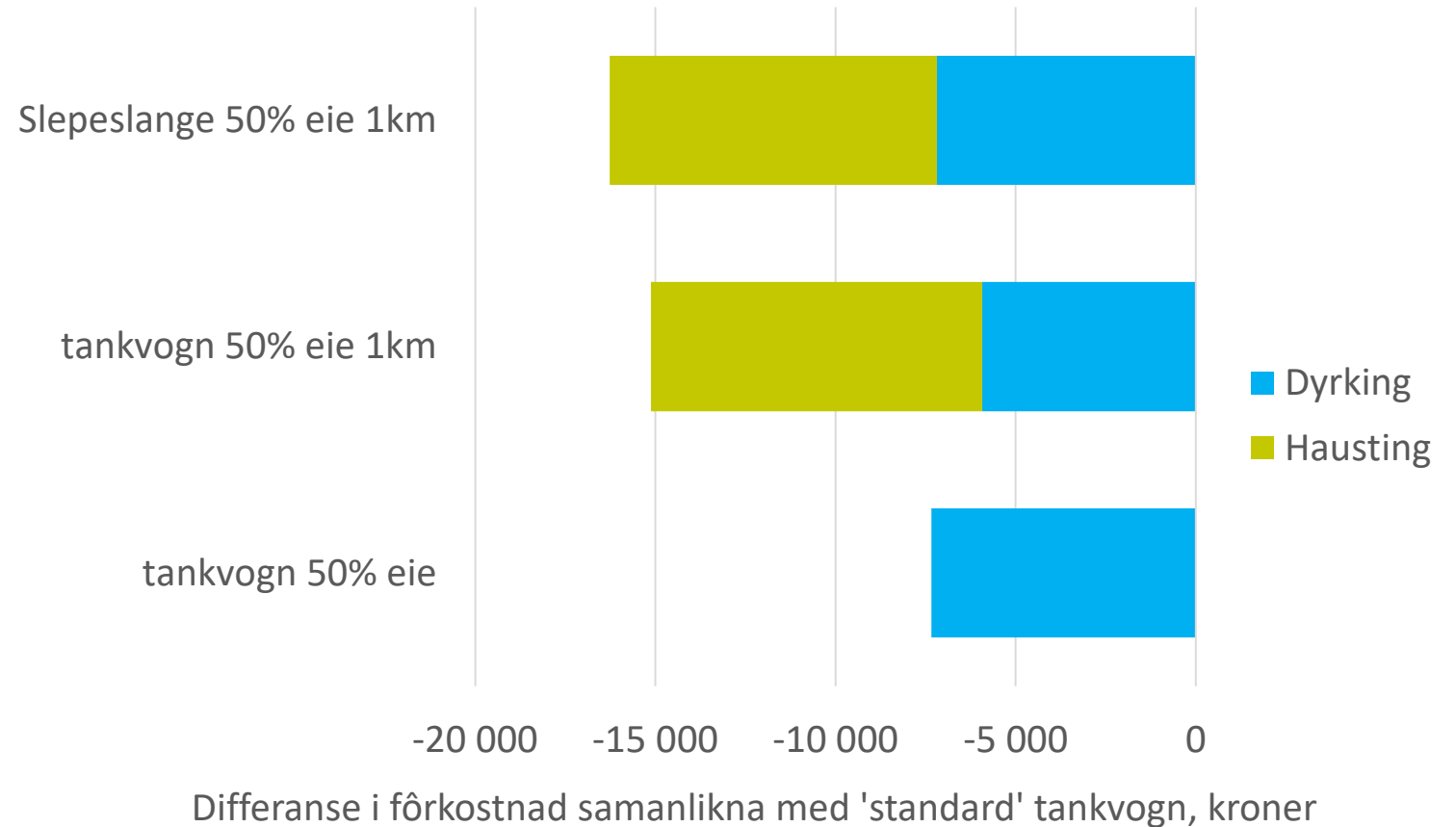
Leige og sameige

Standard er eige av tankvogn og 3 km

- Sparer 7000 kr årleg med 50% eige
- Sparer 15 000 kr ved 2 km kortare kjøreavstand
- Lite å spare med slepeslange

Husdyrgjødselspreiing

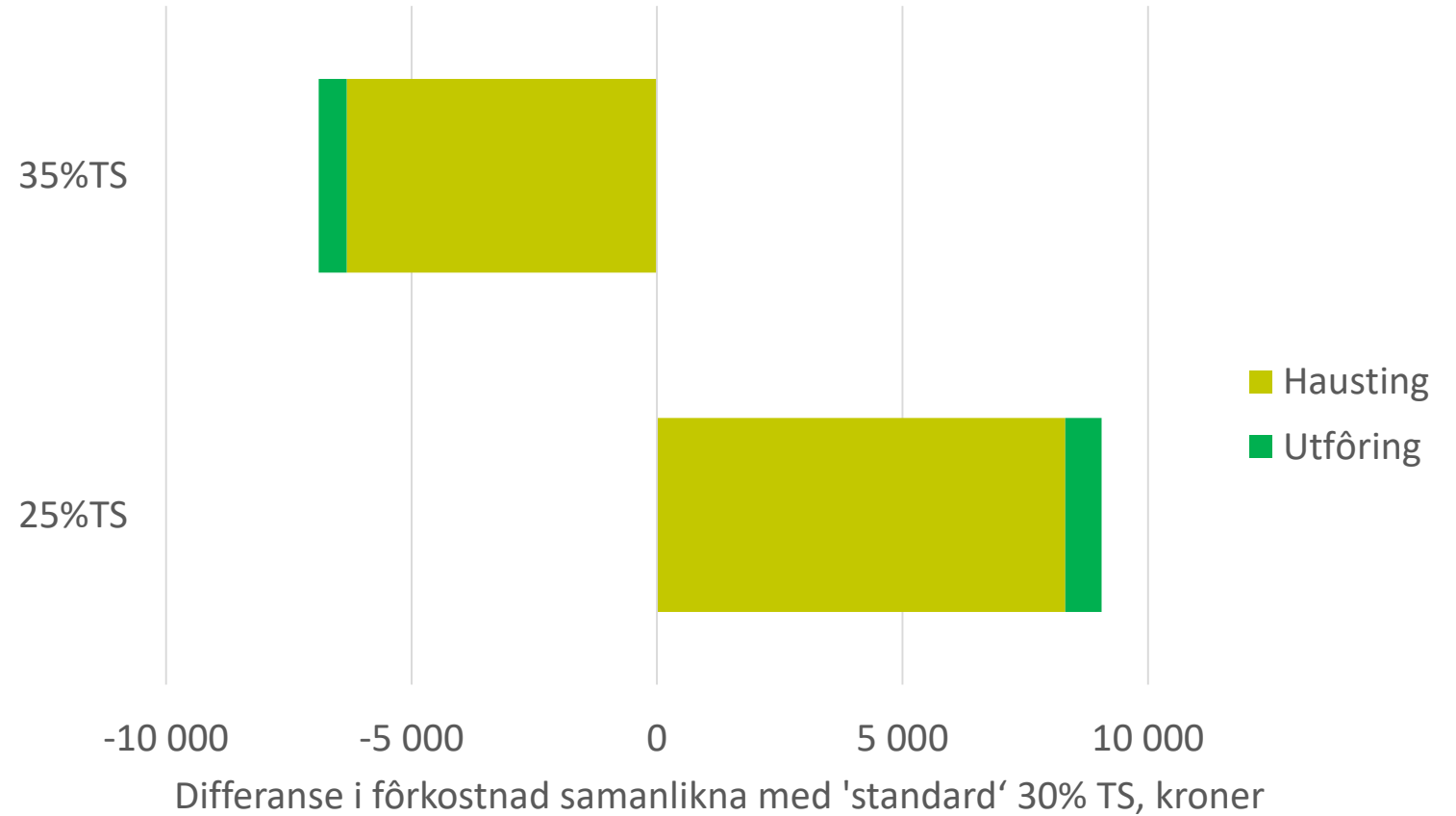

Standard er 30% TS

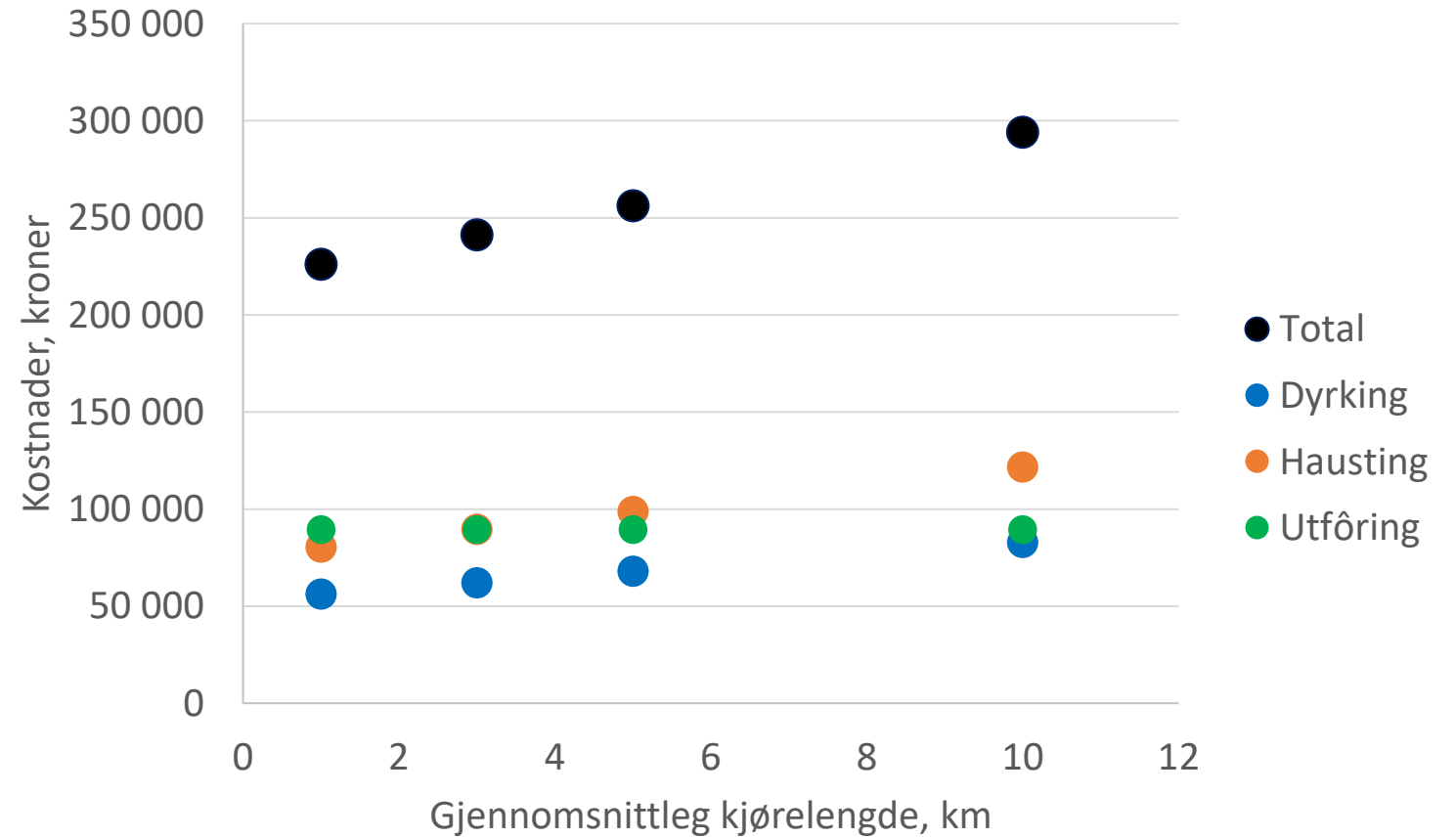
- Sparer 7000 kr med 35 % TS
- Taper 9000 kr med 25% TS

Tørrstoff i graset

Totale
grovfôrkostandar
aukar med 7500 kr/
km

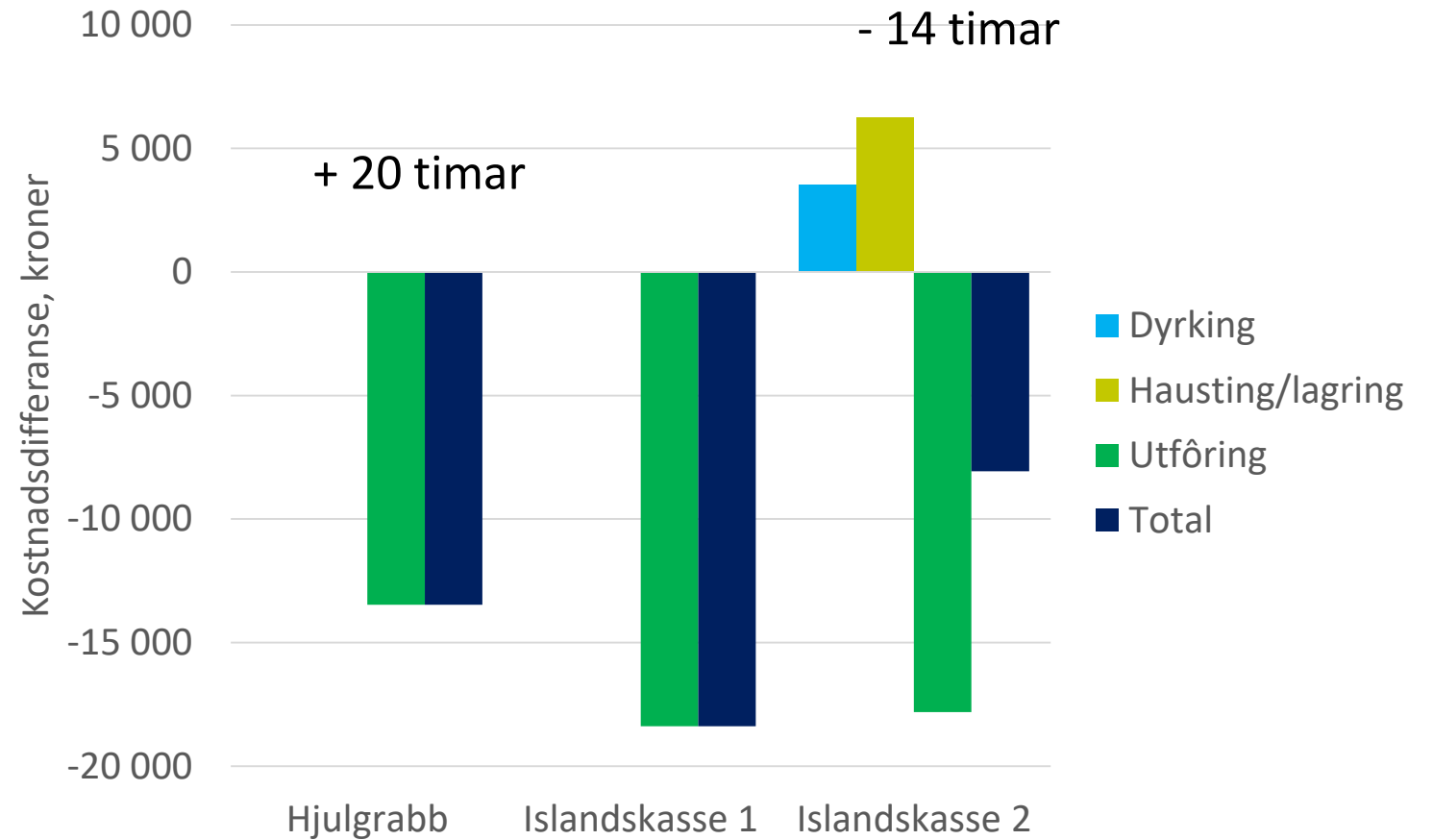
Kjøreavstand

Standard er takhengt
rundballeriver

- Hjulgrabb gir 13500 kr lågare kostander
- Islandskasse gir kr 9000 - 18000 kr lågare kostnader

IMEK

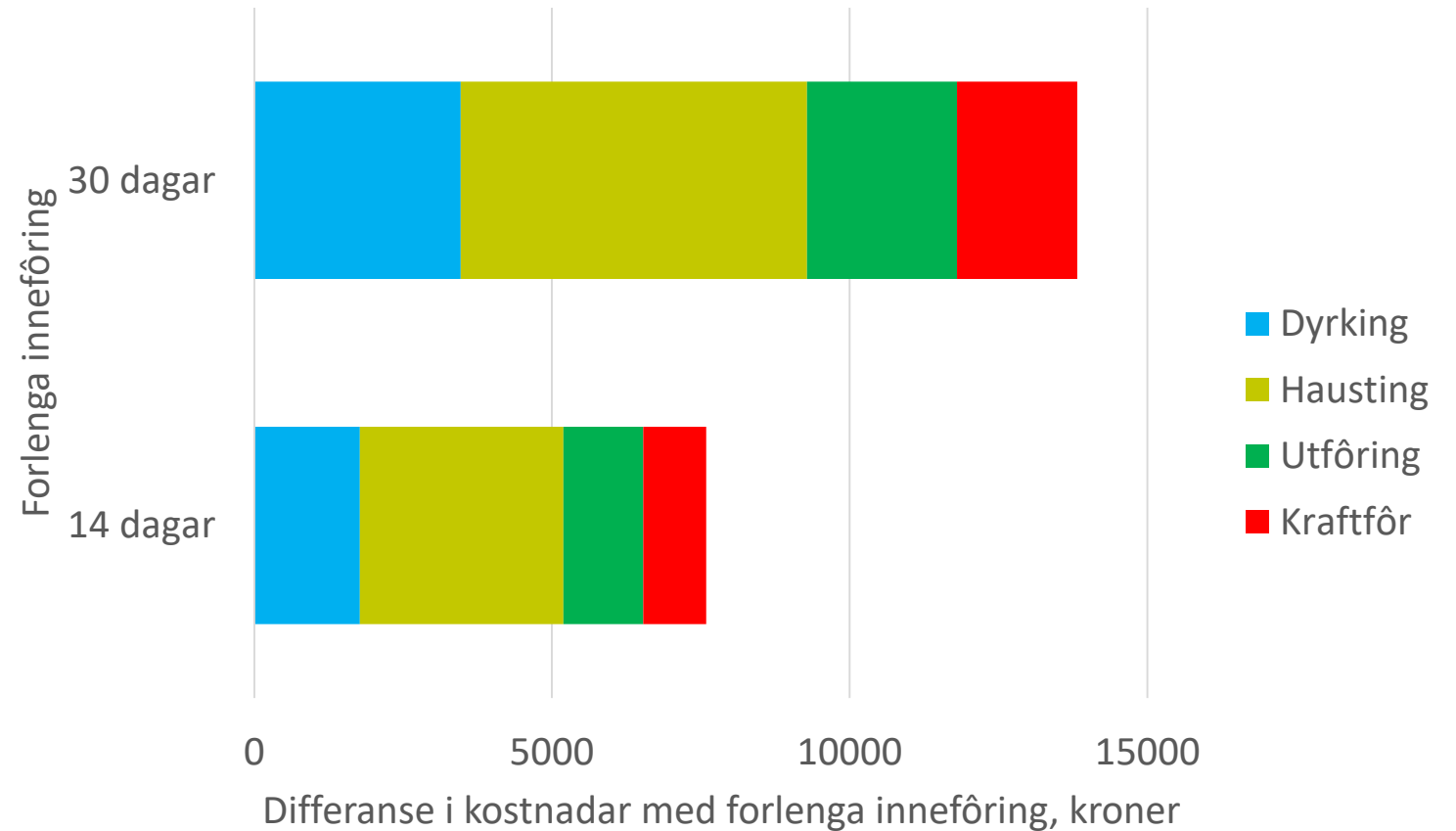

Standard er 212 dagar innefôring

Føresetnad: Lik lang tid frå lamming til beiteslipp

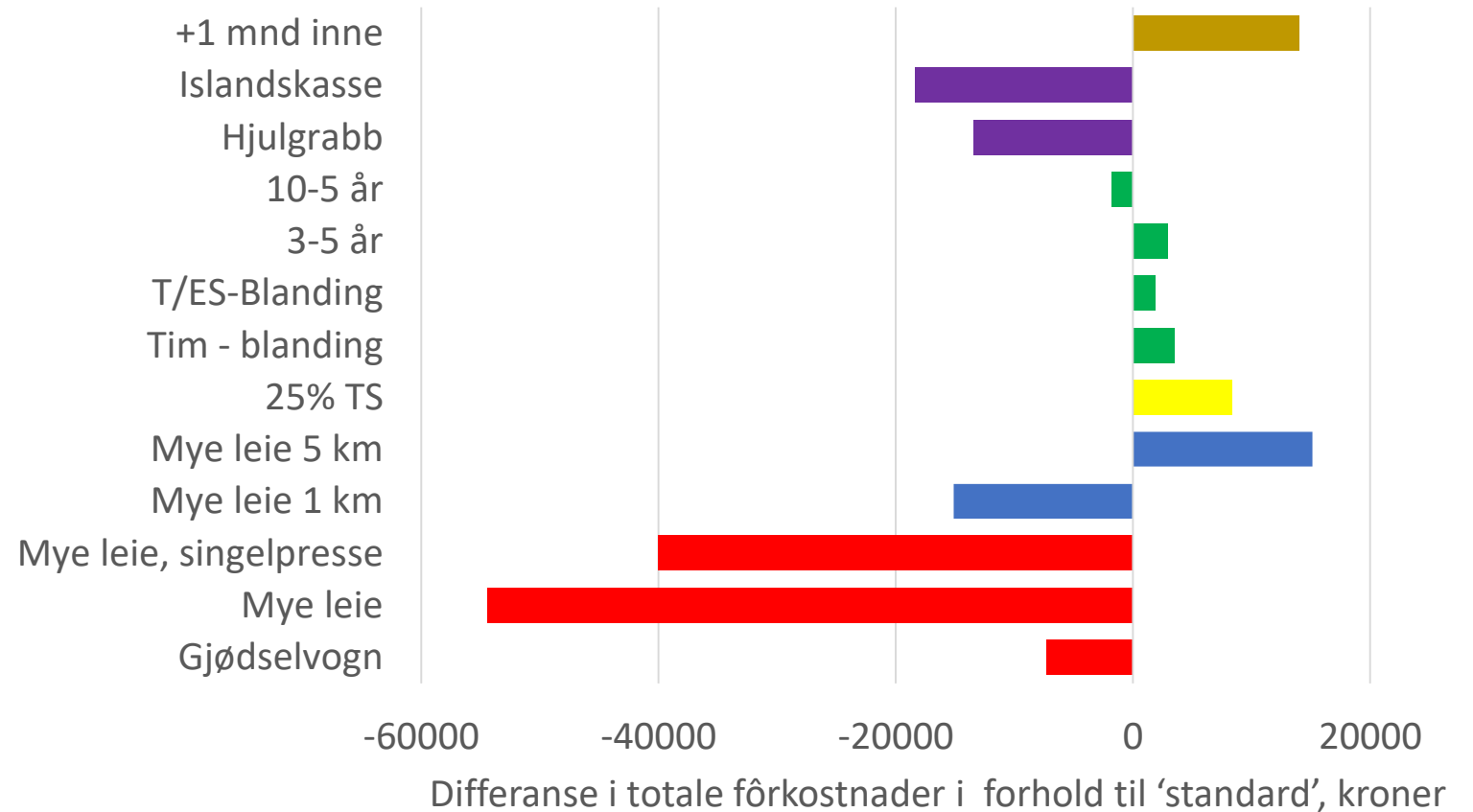
- Total fôrkostnader auka med om lag 420 kr dagleg

Innefôringstid

- Leie
- IMEK
- Tørrstoff i graset
- Kjøreavstand
- Inneføøringsperiode

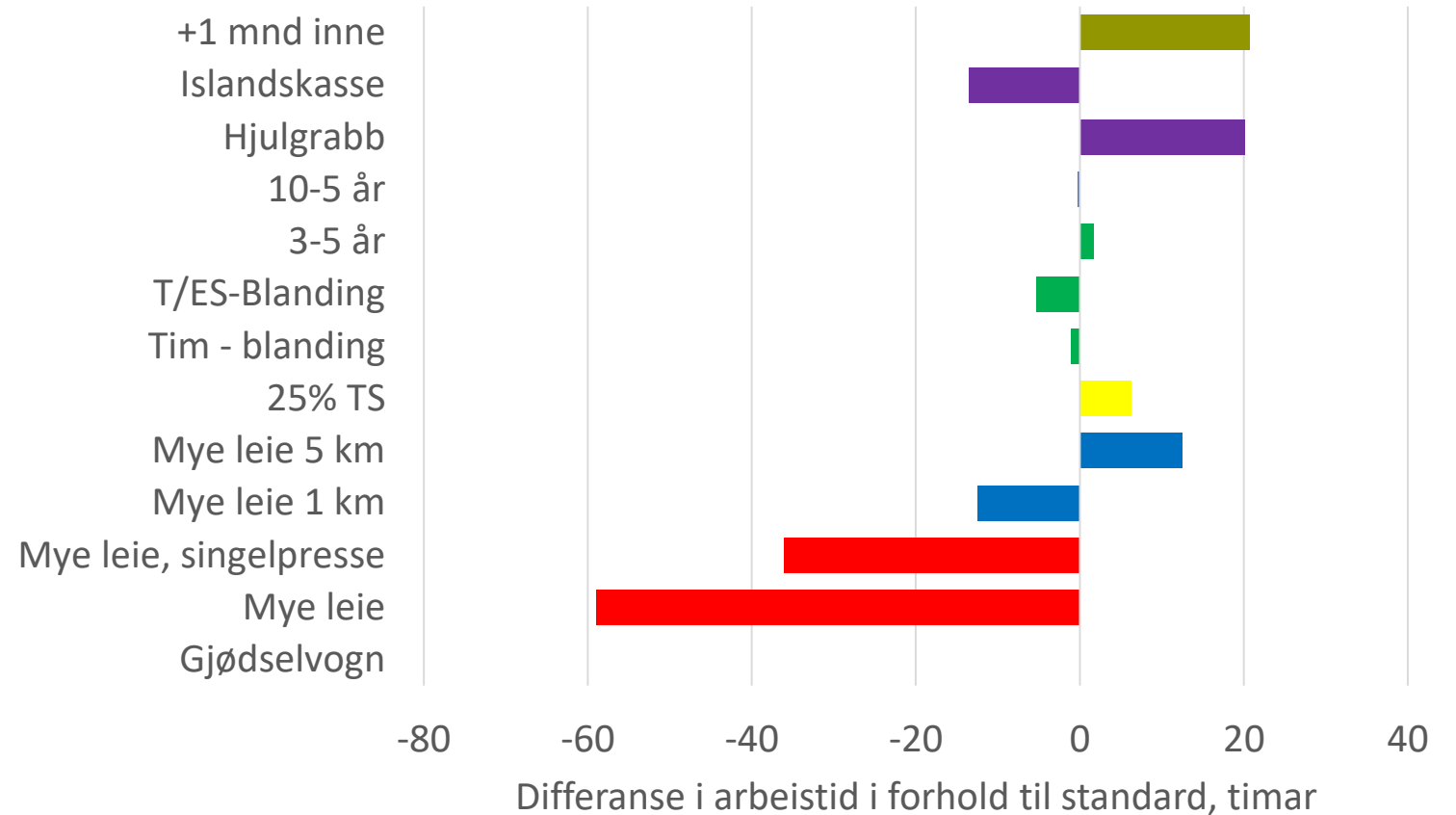
Kva tiltak monnar - kostnader?

- Leie
- IMEK
- Tørrstoff i graset
- Kjøreavstand
- Inneføøringsperiode

Kva monnar - arbeidstid?

Oppsummering

- Det er store kostnader å spare ved å leige dyrke- og hausteoperasjonar
- Fôrhekk type 'Islandskasse' reduserer totalkostnadene og arbeidsforbruket monaleg
- Fortørking reduserer fôrkostandene med om lag 1800 kroner per %-eining auke i TS
- Grovfôrkostnadene aukar med om lag 7000 kr for kvar ekstra km kjøreavstand
- Totalkostnadane går ned med lengda på innefôringstida betyr litt
- Engomlaup, tal engår, betyr lite
- Engtype betyr lite

Takk for at de hørde på

Håvard Steinshamn

havard.steinshamn@nibio.no

Prosjektet er finansiert av Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri, Yara Norge, Addcon Nordic AS, Agromiljø AS, Animalia, Fiskå Mølle, FK Agri, FK Rogaland Agder, Felleskjøpet fôrutvikling, Norske FK, Nortura, Rogaland Fylkeskommune, Strand Unikorn AS, Tine Rådgiving og medlem, og administrert gjennom Norges Forskningsråd.

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO_no

NIBIO.no

NIBIO_no

www.nibio.no